

EL COMERÇ D'AHIR, D'ARA I SEMPRE

Arquitectes de Sants-Montjuïc

El Grup d'Arquitectes de Sants-Montjuïc ens trobem cada quart dimecres de mes per compartir i debatre els reptes dels nostres barris. És per això, que conjuntament amb el Grup de Treball de Retail del COAC, la Festa d'Arquitectura d'aquest any 2020 vam considerar que volíem dedicar-la al comerç de proximitat, l'artesania i tradicions arrelades al barri, que tant marquen la cultura del nostre districte.

Saps d'on ve el nom de Creu Coberta? L'eix comercial més llarg d'Europa

El camí de la Creu Coberta, antigament conegut com a via Moresca, neix a la plaça d'Espanya i passa per **Hostafrancs** i Sants abans d'arribar a l'Hospitalet. Aquest antic camí ha mantingut la seva vitalitat i l'essència de barri. A Hostafrancs es diu carrer de la Creu Coberta i és el seu carrer principal. Ressegueix l'antiga carretera Reial, que ja abans ocupava un dels ramals de la Via Augusta romana. El territori que avui ocupa Hostafrancs era travessat per camins diversos que comunicaven la ciutat amb les vies del Llobregat i la costa, rutes transitades des de temps immemorials i que havien format part de la Via Augusta.

Cap a la meitat de la dècada del 1760, per tal de solucionar les comunicacions de la ciutat cap el sud i l'oest, es va construir una nova carretera de Barcelona a Madrid que resseguia l'anterior camí, però completament rectilínia. La carretera de la Creu Coberta es va convertir immediatament en el nou referent, assolint un protagonisme estructural cap al 1850. Des d'aleshores s'hi van començar a instal·lar establiments per tal de donar servei a un camí de la importància de la nova carretera.

Fotografia propietat de l'Associació de Comerciants de Creu Coberta

El nostre carrer de Creu Coberta encara conegut i recordat avui dia com "la carretera", sens dubte és l'artèria principal del barri de Sants i un centre comercial a cel obert de 4 Km de longitud, el més llarg d'Europa. Aquest gran centre tradicional de compres ha sabut conservar el caràcter genuí que identifica la vella vila de Sants, annexionada a Barcelona el 1897.

Descobreix l'origen del nom en aquest [vídeo!](#)

Saps què significa la ciutat dels 15 minuts?

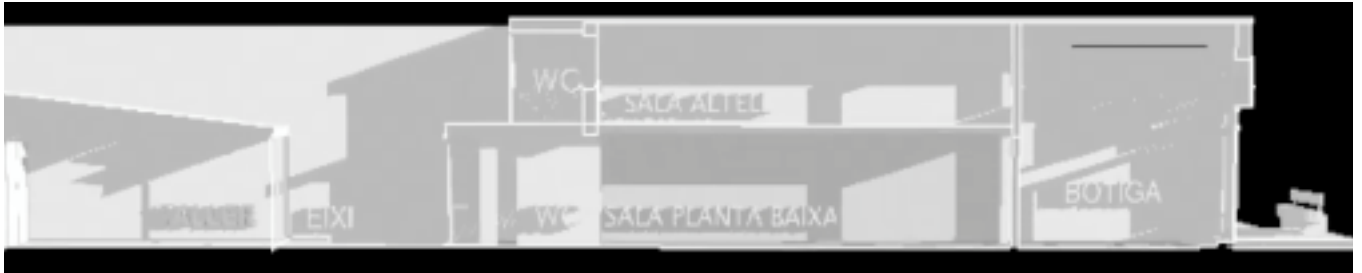
La ciutat dels 15 minuts significa que amb aquest temps s'hauria de poder arribar caminant a totes les necessitats bàsiques, ja sigui comprar el pa, unes sabates, anar al metge o a l'escola. Des de la mateixa estratègia del comerç de proximitat, volem reprendre conceptes com productes de Km0 i economia circular que permeti allargar la vida de tots

els productes i generant fórmules innovadores de gestió. Els canvis d'hàbits de compra online estan generant un gran impacte al petit comerç. Això, sumat a la situació d'emergència habitacional, fa que la demanda d'habitatges a preu assequible sigui molt gran. Per aquest motiu, molts locals en planta baixa que han deixat de ser comerç s'estan transfor-

mant en habitatges. Cal tenir en compte que els requisits urbanístics i d'habitabilitat fan que en molts casos no sigui factible per qüestions de salut de les persones. D'altra banda, cal que no oblidem que un carrer amb comerç, és un carrer amb ulls que dona vida i seguretat al carrer. Si volem garantir la ciutat dels 15 minuts, hem de cuidar molt les nostres botigues i totes les persones que el fan possible.

Entrevista a betevé sobre les plantes baixes a la presidenta de la Demarcació de Barcelona, Sandra Bestraten.

Recordes la **botiga artesana en planta baixa**? La millor innovació en ocasions és simplement recordar el passat. Parlem de ciutats d'usos mixtes, però podríem parlar perfectament de la casa taller tradicional, amb botiga a façana, taller artesà al fons i habitatge al pis superior. Reconvertir les plantes baixes en habitatge combinat amb comerç, permetria noves relacions entre treball i casa i una millor eficiència en la mobilitat urbana.

Ricard Ferigla

Coneixes el projecte CASBA i l'app Barcelona Sense Barreres?

L'associacionisme és molt sensible amb el valor del comerç accessible per poder afavorir la vida quotidiana de totes les persones, més enllà de les seves capacitats.

El 2016 el grup d'estudiants de l'ETSAB UPC de l'assignatura Habitatge i Cooperació van realitzar el **projecte CASBA** Comerç Accessible i Sense Barreres a l'eix comercial Creu Coberta que, a més a més, va aconseguir materialitzar les millores en bastants comerços d'aquest eix.

Barcelona Sense Barreres és una aplicació mòbil gratuïta que permet rebre informació dels comerços i altres llocs d'interès del barri just quan passes pel davant. L'app és accessible a persones amb discapacitat visual, que d'aquesta manera també poden saber davant de quin establiment es troben i quins productes o ofertes hi ha a l'aparador. És útil per a tothom que vulgui informació del comerç de proximitat i representa, per a aquestes botigues, una nova oportunitat per donar visibilitat a la seva oferta.

ETSAB – CASBA

Com es transformaran les botigues a partir de la COVID-19?

Les primeres mesures oficials han estat tancar el comerç no essencial. Des del grup de Treball de Retail del COAC, com arquitectes especialitzats en comerç i el grup d'arquitectes de Sants-Montjuïc, volem ajudar a que ben aviat els comerços tornin a estar plens de vida. Moltes iniciatives ajuden a un millor ús de les proteccions individuals. Primer, però, cal que optimitzem els espais per fer-los més segurs. El comerç no desapareixerà, però haurà d'agilitzar una transformació que ja era necessària abans. Vivim en canvi constant, però ara aquest canvi s'ha accelerat.

L'activitat principal amb la que els humans ens relacionem és el comerç. Les transaccions a les ciutats, principalment, es produeixen en les plantes baixes. La ciutat, centre neuràlgic de l'expansió de la humanitat i també dels seus hostes, expansió de la cultura, de la convivència, del contacte visual, emocional i també físic, en aquest moment lliura un "repte" contra un sorprenent, però inesperat, atac virulent. Un fenomen natural i reflex de la vitalitat comercial són les rotacions comercials, però de forma persistent provoquen la pèrdua de context comercial de referència per a la memòria

col·lectiva i, com a conseqüència, la pèrdua d'identitat comercial de la zona afectada. Et recomanem l'[article de David Nogué](#), Director EIXOS Economic Observatory, sobre la rotació comercial de Barcelona.

Associació de Comerciants de Creu Coberta

L'altre tema clau per trobar solucions de manera urgent en aquests moments d'estat d'alarma és poder fer front al pagament dels lloguers dels locals dels comerços que d'un dia per l'altre han hagut de tancar les seves portes i, per tant, l'activitat. L'Agrupació d'Arquitectes Experts Pericials, Forenses i Mediadors del COAC (AAEPFMC) ha impulsat un [servei especial de mediació](#) per facilitar acords en locals de lloguer especial COVID-19. Posen a disposició aquest servei via telemàtica per trobar solucions a mida en els moments de dificultat.

Ara que sabem que els nous hàbits de compra han afeblit el comerç de proximitat, veiem com hem d'afegir, alhora, el distanciament social. Proximitat-Allunyament és la primera dicotomia a resoldre. De la mateixa manera que en les cuines dels restaurants hem de resoldre no creuar les activitats entre plats bruts o nets, o en les piscines els recorreguts interns de les persones entre peus secs o molls. Estem al vostre costat com arquitectes per ajudar-vos a reorganitzar els espais per garantir els recorreguts interns més eficients i distàncies de precaució dins el comerç.

Sabies que la distància més curta entre dues persones és el somriure?

Abans d'explicar-t'ho, volem que vegis aquest [vídeo](#)

L'actual situació d'emergència ens ha portat a protegir-nos per evitar contagis i, de cop, hem perdut els nostres rostres, que parlen molt més que les pròpies paraules. Volem recuperar veure'ns la cara no només perquè les persones sordes puguin llegir els llavis i comunicar-nos, sinó perquè creiem que els somriures també curen. Les mascaretes ens han apagat els somriures, i com bé ens deia el gran mestre Charles Chaplin, "Un dia sense somriures és un dia perdut". Així ens ho explica en el fantàstic pròleg de Berta Pardina "Colors i somriures" al [llibre](#) de l'arquitecte Jordi Querol.

La Serena Casas, arquitecta i patronista, ens convida a la reflexió àmplia de la casa com abrigo, com la primera pell. T'animes a cosir una mascareta que ens mostri el somriure i que permeti llegir els llavis? T'ho ensenyem [aquí!](#)

Ajudem el comerç de proximitat. Aquesta mascareta la regalarem als comerciants de l'Eix Creu Coberta per trencar barreres, principalment les mentals, que són les més difícils de superar. Perquè la comunicació no verbal comunica més

Serena Casas

del que ens pensem. Mots cops, no ens cal parlar per comunicar-nos. Els gestos, els somriures, són més que suficients... i més ara, que no ens podem abraçar ni tocar. Tot comunica.

Vols conèixer els comerços històrics?

La millor manera d'impulsar un futur millor des del present és coneixent el nostre passat. Necessitem que ens ajudis a fer memòria. Moltes botigues encara existeixen, però d'al-

tres, malauradament han desaparegut o s'han reconvertit. Fem que no desapareguin de la nostra memòria. Ajuda'ns a fer memòria!

Associació de Comerciants de Creu Coberta

Hi ha botigues clàssiques encara actives com:

- PORXAS, ferreteria (1899)
- DAGUERRE, estudi fotogràfic (1916)
- ROS, camiseria (1926)

I algunes desaparegudes com:

- SISCART, cistelleria (1886 - 2019)
- EL REI DE LES GORRES, barreteria (1907-2008)

L'**Associació de Comerciants de Creu Coberta** dinamitza moltes accions, però sempre des de l'arrelament del comerç històric, bàsicament familiar, amb una marcada especialització en productes tèxtils, sabates, perfumeria i marroquineria. Ara també hi ha moltes franquícies i establiments de cadenes comercials que segueixen la mateixa línia d'especialització dels comerços més petits.

Et sumes a la innovació del comerç de proximitat?

Els eixos comercials estan en procés de reforçar les seves xarxes per ajudar al petit comerç. El projecte d'EMPEUS busca optimitzar els transports, compres i logística d'emmagatzematge i distribució de productes de forma coordinada per seguir millorant els serveis.

A partir d'un concurs d'aparadorisme coordinat entre el Grup de Treball de Retail del COAC, el Grup d'Arquitectes de Sants-Montjuïc del COAC i l'**Escola de Disseny LCI Barcelona**, es vol potenciar aquest comerç de Km0, actuant en primera instància als aparadors. Es compta amb la col·laboració de l'Associació de Comerciants de Creu Coberta. L'objectiu és aportar estratègies atractives que permetin atraure el veïnat i convidar-lo a entrar a les botigues per seguir descobrint. Quina millor manera que a través de la memòria històrica? Per això volem compartir vivències del lloc, del passat, a través de fotografies o altres mitjans, que ens permetin parlar i potenciar el comerç d'ahir, d'ara i sempre. Les propostes d'aparadorisme, alhora, es treballarà perquè vagin acompanyades de noves idees per a l'organització interior de la botiga, com són la racionalització de les circulacions, les cues, la protecció física de les diferents accions.

La innovació, per tant, ens pot arribar des de molts camins, a través del Visual Merchandising, el disseny gràfic i de producte o a través de la tecnologia. Hem de tenir en compte que la tecnologia i el comerç online no són enemics del comerç de proximitat sinó que poden ser els seus aliats. T'hi sumes?

Envia'ns la teva proposta a [aquí!](#)

Associació de Comerciants de Creu Coberta

Documents d'interès

Article **"Una oportunitat al comerç de proximitat"**, de Miquel Àngel Julià, Pablo Soto i Nieves Fernandez (coordinador i membres del Grup de Treball Retail COAC) i Ricard Fericgla, coordinador Grup Arquitectes Sants),

Entrevista a l'arquitecte Miquel Àngel Julià, **"El comerç també és protagonista de la Setmana de l'Arquitectura"**

PROPOSTA D'ACTIVITAT

Retail Barcelona Walk / Creu Coberta. Fem una gimcana històrica!

**Envia'ns una imatge d'un comerç que
recordis especialment**

→ ENVIA AQUÍ LA TEVA FOTO!

#FemArquitectura

Per a aquesta activitat comptem a la col·laboració de:
FUNDACIÓ BARCELONA COMERÇ
RADIO COMERÇ.CAT
CREU COBERTA MEETING POINT

L'emmarcarem i el dia de la Festa d'Arquitectura presencial posarem les imatges als seus aparadors, coincidint amb el concurs d'aparadorisme i amb el Retail Barcelona Walk / Creu Coberta que estem organitzant des del Grup de Treball de Retail COAC i el Grup d'Arquitectes de Sants-Montjuïc.

Entitats convocants:

